

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΜΑΪΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου είναι ότι σου προτείνει έναν πόλεμο έντιμο: Διαλέγεις τα βιβλία που θέλεις· μόνα τους εκείνα, όταν διαθέτεις ηθική υγεία, σε παρακινούν, κι' άθελά τους ακόμα, να διαβάσεις άλλα, αντίθετα, για να μορφώσεις γνώμη, να συγκρίνεις, να διαφωτιστείς, να επιβεβαιώσεις την προσωπική σου αυτοτέλεια, να μη γίνεις ετερόφωτος, ετεροκίνητος. Έτσι, με το ένα βιβλίο ν' ανασκευάζει ή να πολεμάει τ' άλλο, όλα μαζί σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου, όπου κανένας δεν ρητορεύει από «θέσεως ισχύος», γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι' όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμμιά αστυνομική δύναμη. Δικαίωμά σου να κρίνεις και τους μέγιστους, υπό προσωπική σου ευθύνη. Μ' αυτή την έννοια και μόνο — δηλαδή με την υψηλότερη — μπορεί κανένας να μιλάει, όπως συνηθίζεται, για «δημοκρατία των Γραμμάτων». Δεν είναι καθεστώς ακέφαλο: οι άριστοι διαλάμπουν, και σε κλίμακα διεθνή. Αλλά δεν σε υποχρεώνει, δηλαδή δεν σε υποτάσσει, κανένας τους.

Η αρετή τούτη γίνεται εντονότερα αισθητή σε καιρούς πολιτικά σκοτεινούς ή ισκιωμένους, όταν τα μαζικά μέσα επικοινωνίας μπαίνουν αυθωρεί¹ στην υπηρεσία του σατραπισμού². Το βιβλίο τότε, ως ελεύθερη έκφραση ιδεών, ή απαγορεύεται — κι αυτό γίνεται τότε πανηγυρική εκδήλωση αδυναμίας των κρατούντων — ή απομένει μόνο του να διασώζει την αξιοπρέπεια των συνειδήσεων. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τού στήνουν πολιορκία στενή, για να

το παραμερίσουν, να το υποκαταστήσουν. Όταν το πετυχαίνουν, αυτό πληρώνεται πανάκριβα από τον άνθρωπο, με αντίτιμο το αυτεξούσιό του. Δοκιμάστε όμως να χρησιμοποιήσετε το βιβλίο ως μέσο προπαγάνδας: Αναδίνει αμέσως μίαν αποφορά³ σ' ακτίνα μακρύτετη, ειδοποιεί. Είναι, θα έλεγε κανένας, μαγική, ακατάλυτη, η ζώνη που περιβάλλει την αγνότητα του βιβλίου.

Υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύουμε πως ο πολιτισμός μας έχει παρεκκλίνει, αν δεν έχει πάρει ολότελα στραβό δρόμο κάτω από την επίδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών. Μόνη ελπίδα να διορθωθεί η πορεία του, όσο θα είναι ακόμα καιρός, το βιβλίο. Ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία. Σήμερα πρέπει ένας άλλος λόγος, ακόμα πιο κρίσιμος, να ειπωθεί: Πως ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι⁴ της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να οπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι. Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.

Άγγελου Τερζάκη, *Ταραγμένες ψυχές*, Οι Εκδόσεις των Φίλων,
Αθήνα 1993, σσ. 155-156

-
1. αυθωρεί: ευθύς, αμέσως
 2. σατραπισμός: δεσποτισμός, αυταρχισμός
 3. αποφορά: δυσάρεστη οσμή, κακοσμία
 4. γκόλφι: εγκόλπιο, φυλακτό

- A.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου:
...με το ένα βιβλίο ν' ανασκευάζει ή να πολεμάει τ' άλλο, όλα μαζί σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου...

Μονάδες 11

- B2. α)** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε το συγκεκριμένο τρόπο πειθούς στο κείμενο και να αιτιολογήσετε τη χρήση του.

Μονάδες 4

- β)** Να βρείτε τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου μέσα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 4

- B3. α)** Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ετερόφωτος, ελέγξιμος, ευθύνη, ελεύθερη, αδυναμία.

Μονάδες 5

- β)** Να γράψετε ένα **σ υ ν ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αρετή, γνώμη, ισχύς, περιφρουρώ, φρόνημα.

Μονάδες 5

- B4.** Να αναγνωρισθεί το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στις παρακάτω προτάσεις και να μετατραπεί η καθεμιά σύνταξη στην αντίθετή της:

- α)** «...γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι' όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμμιά αστυνομική δύναμη.»

β) «Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο».

Μονάδες 6

Γ. Συχνά παρατηρείται πολλοί μαθητές να καταστρέφουν τα σχολικά τους βιβλία στα προαύλια των σχολείων κατά το τέλος του σχολικού έτους. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα να αιτιολογήσετε το παραπάνω φαινόμενο και να αναφερθείτε στους τρόπους που θα συμβάλουν στην αρμονική συνύπαρξη του βιβλίου με τα ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης και γνώσης (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ